

උපදේශන මූලධර්මයක් වශයෙන් බෞද්ධ චරිත විශ්ලේෂණයේ
වැදගත්කම පිළිබඳ විචාරාත්මක අධ්‍යයනයක්

එච්. ආර්. නිශාදිනී පීරිස්

ලි.ප. අ. 2005/PhD/1132

පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන පශ්චාත් උපාධි ආයතනයේ (කැලණිය
විශ්වවිද්‍යාලය) දර්ශනවිචාරද උපාධිය සඳහා ඉදිරිපත් කරනලද නිබන්ධය

2011

උපදේශනය මානසික සෞඛ්‍යය මනාව පවත්වාගැනීම සඳහා නූතන සමාජය තුළ ප්‍රකටව භාවිත වන ක්‍රමවේදයකි. පුද්ගලයාගේ චිත්තවේගීය ගැටලු, වර්යාමය ගැටලු, මානසික ගැටලු, සඳහා වාචික සන්නිවේදනය ඔස්සේ ප්‍රතිකාර කිරීම, උපදේශනය යනුවෙන් සාමාන්‍යයෙන් හඳුන්වනු ලැබේ. මානසික ආතතියකට ලක්වූවන් එම තත්වයන්ගෙන් මිදීම සඳහා සුදුසුකම් ලත් උපදේශකවරුන්ගේ සේවය ලබාගැනීම සාමාන්‍යයෙන් සිදුවේ. නූතන සමාජයේ උපදේශනය යනුවෙන් භාවිත වන ක්‍රමවේදය, නූතන මනෝවිද්‍යාව තුළ දැක කිහිපයකදී ගොඩනැගුණු මේ වන විට ද සංවර්ධනය වෙමින් පවතින මූලධර්මයන් මත පදනම් වී ඇත. එමනිසා මෙම මූලධර්ම මේ වන විට ද ගවේෂණාත්මක තත්වයක පවතී. මුලදී මනෝ ප්‍රතිකාර ක්‍රමයක් වශයෙන් භාවිත වූ උපදේශනය වර්තමානය වන විට පෞරුෂ සංවර්ධනය, මානව සම්පත් කළමනාකරණය, වැනි ක්ෂේත්‍රයන්හිදී ද භාවිත වේ.

පසුගිය දශක කිහිපය තුළ නූතන යුගයේ පවතින තත්වය දක්වා වර්ධනය වූ උපදේශනය තවමත් පර්යේෂණාත්මක තත්වයේ පවතින, සංවර්ධනය වෙමින් පවතින, ක්ෂේත්‍රයකි. එමනිසා උපදේශනයෙහිදී භාවිත වන න්‍යායයන්හි හා ක්‍රමවේදයන්හි ස්ථාවරභාවයක් දැකිය නොහැකිය. පුද්ගලයා පිළිබඳ පරිපූර්ණ විග්‍රහයක යෙදීමට නූතන මනෝ විද්‍යාව මේ දක්වාම අසමත්ව සිටීම එයට ප්‍රධානතම හේතු වී ඇත.

පුද්ගලයා පිළිබඳ පරිපූර්ණ වූ විග්‍රහයක් බුද්ධ දේශනා තුළ හඳුනාගත හැකිය. මෙම විග්‍රහය පුද්ගලයාව ස්වයං ගවේශනයකට යොමුකරයි. එම ගවේශනයේදී ගවේශකයාට පැනනැගිය හැකි ගැටලු මෙන්ම, ඒවාට විසඳුම් ලබාගත යුතු ආකාරය ද, බුද්ධ දේශනා තුළ මැනවින් විග්‍රහයට බඳුන් වී ඇත. බුදුසමයට අනුව පෘථග්ඡන වූ සියල්ලන්ම උන්මත්තකයන්ය. මෙම උන්මත්තක බවට හේතු වී ඇත්තේ සියල්ල යථා ස්වභාවයෙන් දැකීමට ඇති නොහැකියාවයි. එනම් ලොව පවතින සියල්ල අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම, බව දැකීමට, භාරගැනීමට, පුද්ගලයාට ඇති නොහැකියාව පුද්ගලයාව මානසික නිරෝගීභාවයෙන් බැහැර

මානසික ආතතීන්ට බඳුන් කරයි. මෙම තත්ත්වයෙන් මිදී නිරෝගී මනසක් පුද්ගලයාට ලබාගැනීමට මඟපෙන්වීම බුදුසමයෙහි අරමුණයි.

මේ සඳහා බුද්ධ කාලයෙහි සිට මේ දක්වාම භාවිත වන ක්‍රමවේදය ධර්ම දේශනයයි. මෙහිදී ධර්ම යනු ලොව පවතින ධර්මතාවන්ය. ඒවා පුද්ගල, සංස්කෘතික, සාමාජීය, සත්ත්වයන්ගෙන් ස්වයංක්ෂේප වූ ලොව සිටින සෑම පුද්ගලයකුටම පොදු වූ ධර්මතාවන්ය. එම ධර්මතාවන් පිළිබඳව පුද්ගලයාට දැනුවත් කිරීම ධර්ම දේශනයයි. සිත පිළිබඳව ඉතාම සියුම් එහෙත් සරල විග්‍රහයක් මගින් පුද්ගල මනස පිළිබඳ පරිපූර්ණ විග්‍රහයක් ද බුදුසමය ඉදිරිපත් කරයි. පුද්ගලයා පිළිබඳ මූලික වූත් පරිපූර්ණ වූත් නයායන්, අවබෝධ කරගැනීම නිරෝගී මනසක් පුද්ගලයාට ලබාදෙයි. පරමාර්ථය එනම්, නිරෝගී මානසික සෞඛ්‍යයක් පවත්වාගැනීම අතින් උපදේශනය මෙන්ම ධර්ම දේශනය හෙවත් උපදෙස්දීම, සමාන වුව ද ක්‍රමවේදයෙහි පැහැදිලි වෙනසක් දැකිය හැකිය. එසේම මෙහිදී සැලකිල්ලට බඳුන් වියයුතු තවත් කරුණක් වන්නේ, බුද්ධ කාලයෙහි සිටම ශතවර්ෂ විසි පහකට ද අධික කාලයක් මානසික ආතතීන්ට ලක් වූ පුද්ගලයාට ඉන් සහනය ලබාගැනීමට භාවිත කළ ක්‍රමයක් ලෙස ධර්ම දේශනය හඳුනාගත හැකිවීමය. ප්‍රියයන්ගේ මරණය, ලෙඩ රෝග, සමාජ ගැටුම්, ආදී පුද්ගල ජීවිතය තුළ මානසික ආතතීන්ට පුද්ගලයා බඳුන් කරන අවස්ථාවන්හිදී, මානසික සහනය ලබාගැනීමට බෞද්ධ ජන සමාජයන්හිදී, වර්තමානය දක්වාම භාවිත කරන්නේ ධර්ම දේශනයයි. පරමාර්ථය විෂයයෙහි දක්වන සමානකම නිසාම බෞද්ධ ධර්ම දේශනය හෙවත් උපදෙස්දීම සාර්ථක උපදේශන මූලධර්මයක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය.

පුද්ගල වර්ත විග්‍රහය නූතන උපදේශන ක්‍රමවේදයෙහිදී බහුලව භාවිත කරනු ලබයි. මේ සඳහා විවිධ ආගමික හා අධ්‍යාපනික ගුරු කුල භාවිත කළ සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේදයන් මෙන්ම නවීන මනෝ විද්‍යාඥයින් සොයාගත් ක්‍රමවේදයන් ද භාවිතා වනු දැකිය හැකිය.

පුද්ගල උපදේශය මත ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ වර්තන විශ්ලේෂණය කොට බලා අදාළ උපදේශ සැපයීමේ පුළුල් ක්‍රමවේදයක් බෞද්ධ සම්ප්‍රදායෙහි පවතී. අභිධර්ම පිටකයෙහි පුරුලපඤ්ඤප්තිකරණය බුදුන්වහන්සේ පුද්ගල වර්තය විග්‍රහ කළ ආකාරය පිළිබඳ පැහැදිලි නිදසුනකි. පුද්ගලයාගේ මූලික මානසික ස්වභාවයන්ට අමතරව පුද්ගලයාට ආවේණික විය හැකි තවත් වර්ගයා රටාවන් රැසක් එහි ගොනු කර දක්වයි. මෙවැනි වර්ත ලක්ෂණ ගැන සවිස්තරාත්මක පැහැදිලි කිරීම් සහිත බුද්ධ දේශනා ත්‍රිපිටකය තුළ දැකිය හැකිය. මේ ආකාරයට බුදුසමය ඉදිරිපත් කරන පුද්ගල වර්ත විග්‍රහය ඉතා පුළුල් පරාසයක් තරා විහිදෙයි. මෙම විග්‍රහයන් විවිධ පුද්ගල වර්ත තුළ දැකිය හැකි සංකීර්ණභාවය සරලව අවබෝධ කරගැනීමට පිටුවහලක් සපයයි. මෙම සියලු විග්‍රහයන් තුළ හමුවන වර්ත විග්‍රහයන් සියල්ල මූලික මානසික ස්වභාව තුන වන රාග, දෝස, මෝහ, යන වර්ත ස්වභාව තුන දක්වා සංක්ෂිප්ත කළ හැකිබව බෞද්ධ අදහසයි. මූලික වර්ත ස්වභාව තුන පදනම් කරගෙන සිදුකළ වර්ත විග්‍රහයන් සහ ඒ මත ගොඩනැගුණු උපදේශන ක්‍රමවේදයක් පෙරවැදී සම්ප්‍රදායෙහි හික්ෂුන්වහන්සේලාට තිබුණු බව විසුද්ධිමග්ග, විමුත්තිමග්ග වැනි කෘතීන්හි ද පැහැදිලි වේ. මෙම ක්‍රමවේදය සහස්වස් දෙකභාමාරකට අධික කාලයක් තුළ කැපී පෙනී පවතී. එම ග්‍රන්ථවල හමුවන උපදේශන ක්‍රමවේදය, පුද්ගල වර්ත විග්‍රහය පදනම් කරගෙන සිදුකළ බෞද්ධ උපදේශනය පිළිබඳ මූලික අවබෝධයක් ලබාදෙයි. එමෙන්ම මෙම විග්‍රහය පුද්ගලයාගේ මානසික පදනම මෙන්ම කායික පදනම ද සැලකිල්ලට ගෙන තරා ලද්දක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය.

ත්‍රිපිටකය තුළ හමුවන පුද්ගල වර්ත විග්‍රහයන් හා ඒ ඔස්සේ පශ්චාත් කාලීනව ගොඩනැගුණු විසුද්ධිමග්ග, විමුත්තිමග්ග වැනි කෘති ඔස්සේ බෞද්ධ හික්ෂුන්වහන්සේලා විවිධ විශ්ලේෂණය සඳහා යොදාගත් ක්‍රමවේද පුළුල් අධ්‍යයනයකට බඳුන් කිරීමත්, එම ක්‍රමවේදයන් පුද්ගල මනස සුවපත් කිරීමට, එනම් උපදේශනයට යොදාගත හැකි ආකාරය හඳුනාගැනීමත්, මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණයි.